

Kulskių šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

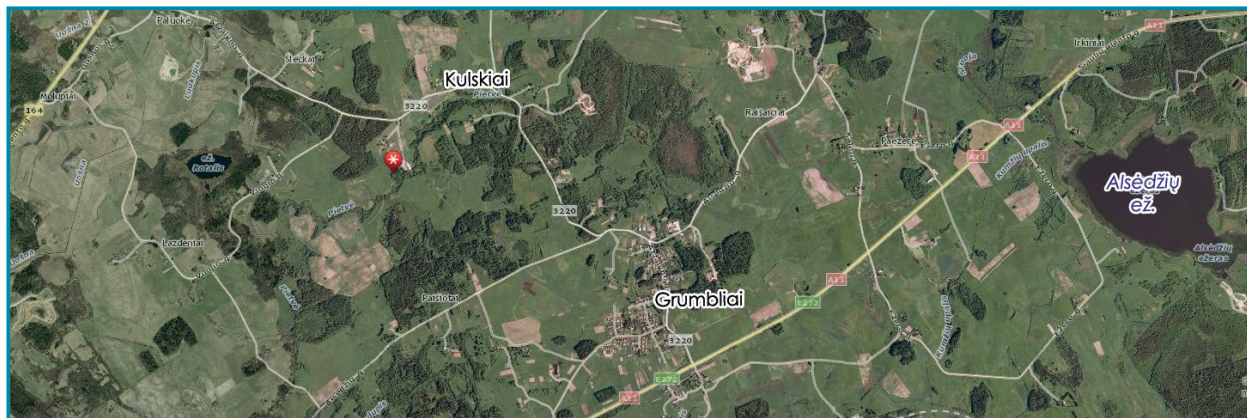
Vasiliausų šaltinis, Kulskio šaltinis

Koordinatės

LKS: 373372; 6207470

Adresas

Plungės r. sav., Paukštakių sen., Kulskių k. Pietinis pakraštys Kulskio sodybos valdose. Pietvės dešinysis paslėnis versmėmis plūsta apie 100–150 m į PV nuo gyvenamojo namo, kiek žemiau slėniuke iš sodybos kiemo į laukus (į vakarus) vedančio keliuko pašalyje. Kulskių kaimelį su šaltiniais rasite pavąžiavę Plungės–Sedos krašto keliu nuo Kretingos–Telšių magistralinio kelio žiedinės sankryžos apie 8 km iki Jogaudų (Sedos kryptis). Čia nuo asfalto dešinėn (į PR) atsišakoja žvyrkelis į Grumblius, kuriuo teks pavažiuoti dar 2,4 km ir iš jo vėl pasukti dešinėn (į pietus) netoli šalikelės perstatyto Kulskio sodybon. Jos kiemas prisiliejęs prie Pietvės papelkėjusio su iškastais tvenkinukais slėniuko

Aplinka

Vidurio Žemaičių aukštumoje visu pietiniu Žemaitijos nacionalinio parko pakraščiu ir toliau nuo jo išorėn nusidriekia apystačiai kalvotas Babrungėnų kraštinių darinių ruožas, kurio pats pietrytinis pakraštys kiek žemesnis (140–150 m NN) ir sudarytas iš nedidelių kalvų, aklinių arba pusiau nuotakių pelkingų daubų ir lomų. Čia išsiskiriančiame Jogaudų fluviokeimų masyve ir Rukundžių moreniniame žiediniame duburyje birios fluvioglacialinės (fIIIbl, fIIbl) ir sujauktos vandensparinės priemolingos (gtIIIbl) nuogulos labai sudėtingai susipinusios tarpusavyje. Viena nuo kitos nutolusios keiminės kalvos yra apaugusios išsidraikiusiais miškėliais (pušys, eglės, beržai), plačios banguotos tarpukalvės ir aplyginti šlaitai užimti laukų, o įlomėse auga žemuminės krūmuotos pievos. Tarp kalvėlių negiliai įkritusiose lomose telkšo nedideli, virš spūdinio vandens pjezometrinio lygio pakilę Luokos (141,4 m NN) ir Rotalio (138,9 m NN) ežerėliai, apsupti smėlingo, o vietomis ir padurpėjusio (IIV, bIV) apyežerio. Rukundžių miško pelkėje prasideda Pietvė (18,4 km ilgio kairysis Babrungo intakas), lėtai tekanti į PV. Aukštupyje

iki pat Jogaudų–Grumblių žvyrkelio reguliuotas upelis palieka durpingas pievas (bIV) ir ties Kulskiais įkrenta į siaurą, fluvioglacialinio (fIIIbl) smėlio prineštą slėniuką su 143–138 m NN lygiu srovenančia vaga. Pietvės slėnis čia kerta aukštokų 154–162 m NN moreninių kalvų ruožą, todėl abipus upelio iškyla 5–8 m aukščio stabilūs moreninio priemolio šlaitai. Ties Kulskio sodyba Pietvės slėniuko pašlaitės aslojančio moreninio priemolio ir dengiančio smėlio kontakte daug kur šaltiniuoja. Betono žiedu kaptuoto šaltinio būta Pietvės dešiniajame krante, apie 25 m į šiaurę nuo senosios Vasiliausų trobos, senkelio griovoje (Vaitkevičius, 1998). Dabar buvusios jo vietos neprisimena net dabartiniai sodybos šeimininkai. Labai užžėlęs ir paslėptas dilgėlyne bei laukinių serbentų sąžalyne nemažas (apie 50 m ilgio) šaltiniuotas ruožas yra dešiniajame Pietvės upelio krante, apie 100–150 m į PV nuo dabartinio gyvenamojo namo ir apie 80 m į ŠV nuo vagos. Jis atsiveria drėgname, išgraužų išvogtame slėniuko pašlaitės „kepališkame“ nubirynė, baltalksnių miškelyje. Pagrindinė ištakos vieta pačioje moreninio šlaituko papėdėje, apie 145 m NN aukštyje, prie seno plačiašakio klevo šaknų.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltinis (pagrindinis ištakos židiny) veržiasi aukštesnės paupės krūmyne. Nekaptuotas, nelankomas. Patvarkius aplinką, įrengus rentinį, nuo lauko keliuko neaukštu šlaiteliu nuleidus laiptelius versmė taptų patraukli ir sukurtų savitą erdvę po galingu senuoju klevu. Sutvarkytas šaltinis papuoštų ir naujai pertvarkytą sodybą, tą rengiasi daryti ir jos šeimininkas.

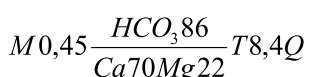
Vandens fizikinės savybės

Vanduo skaidrus, bekvapis. Nėra geležies nuosėdų. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-06-19) vanduo buvo 8,4 °C temperatūros, silpnai šarminis (pH = 7,51–7,54). Savitasis elektros laidis (SEL – 450 μS/cm), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = + 88 mV), daug deguonies (O₂ = 12,2 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Šaltinio vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (bendras ištirpusių mineralinių medžiagų kiekis 448 mg/l). Vanduo santykinai kietas, pasižymi karbonatiniu virinant lengvai pašalinamu kietumu (bendrasis kietumas 5,13 mg-ekv/l). Tyrimo metu nustatyta nedidelė, artima foninei nitritų koncentracija (0,03 mg/l). Tačiau jame aptinkama nemažai, apie 18,73 mg/l nitratų. Vandenyje didelė ir geležies koncentracija (1,89 mg/l).

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	448		
Sausoji liekana 180 °C	296		
Bendrasis kietumas		5,13	
Karbonatinis kietumas		4,94	
Nekarbonatinis kietumas		0,19	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	10,50	0,30	5,21
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	10,79	0,22	3,82
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	301,20	4,94	85,76
Nitritai, NO ₂ ⁻	0,03	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	18,73	0,30	5,21
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	3,96	0,17	3,06
Kalis, K ⁺	9,70	0,26	4,68
Kalcis, Ca ²⁺	77,72	3,88	69,78
Magnis, Mg ²⁺	15,23	1,25	22,48
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,56		
Permanganato skaičius, mg O/l	2,56		
Bendroji geležis, Fe mg/l	1,89		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	476		

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Kulskiai įsikūrę netoli Plungės, kiek atokesnėje tarp Plungės–Sedos krašto bei Plungės–Telšių magistralinių kelių vietovėje, ir dabar verti kraštotyros dėmesio, įdomūs keliauninkui, nesunkiai pasiekiami. Be paminėtų šaltinių, kitoje Pietvės pusėje (kairysis krantas apie 50–100 m į P–PV nuo versmių) miške pakraštyje yra mitologiniu požiūriu įdomus Kulskių (Velnio) akmuo. Šaltinių vanduo buvo (gal ir dabar tebėra?) laikomas nepaprastu, gydomuoju ir šventu. „Seniau pasisemti šaltinių vandens sustodavo senuoju keliu iš Plungės į Alsėdžius važiuodami žmonės. Tikėta, kad vanduo gydo akis. Neperseniausiai šaltiniuoto vandens dar atvažiuodavo vienos iš čia kilusios senutės dukra. Senutė tikėjo, kad jai nuo sąnarių ligos padeda tik šitas, virš žemės versmėmis išsprūdęs – Gyvybės vanduo“ (Vaitkevičius, 1998).

Tipas

Krentantis (erozinis), vandens prisisiurbusioje pašlaitėje

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Mažo vandeningumo, nereikšmingas. Dėl išskaidytos ištakos debitas net vizualiai sunkiai nuspėjamas

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2012